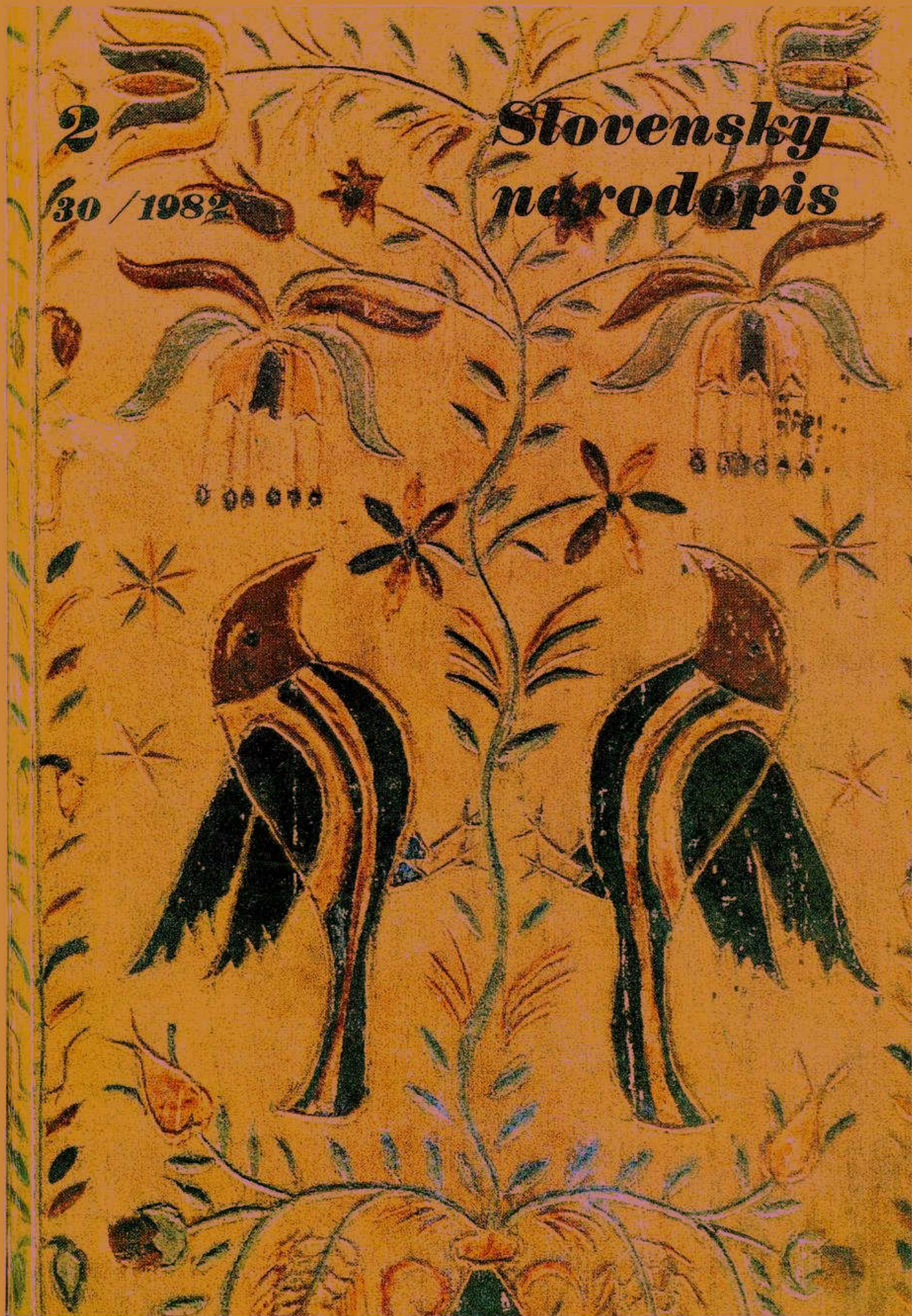

2

30 / 1982

*Slovensky
narodopis*

Na obálke: Piest ako dar z lásky. 1. strana: Detail. 4. strana: Celok. Zo zbierok Slovenského národného múzea v Martine. Foto J. Dérer

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Adam Pranda, Antonín Robek

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

OBSAH

ŠTÚDIE

- Filová, Božena: Úvodom 165
- Urbančová, Viera: K 80. narodeninám PhDr. Jána Mjartana, DrSc. 167
- Luther, Daniel: K teoretickým východiskám štúdia tradície 177
- Jakubíková, Kornélia: Svadobné obyčaje ako výraz zmien rodinných a sociálnych vzťahov 187
- Feglová, Viera: Zmeny kolektívnych noriem v súčasnej vianočnej obradovosti 196
- Salner, Peter: K teoretickým problémom etnografického výskumu mesta 211
- Ratica, Dušan: Etnografické štúdium rodinnej výchovy 219
- Sigmundová, Marta: Vybrané problémy etnografického výskumu rodiny 229
- Krekovičová, Eva: K metodologickým otázkam výskumu stavu a vývinových tendencií súčasného piesňového repertoáru ľudových vrstiev 245
- Hlôšková, Hana: K otázkam štúdia štylizovaného ľudového rozprávačstva 255
- Langer, Jiří: Funkcie tradičných vokálnych prejavov pri zbere sena na Orave 269
- Pilátová, Viera: Na margo etnografického výskumu v robotníckej kolónii Trnavských automobilových závodov 301
- Podoba, Juraj: Vplyv dedičskoprávných noriem na ľudové obydlie moravsko-slovenského pomedzia 309
- Stoličná, Rastislava: Vývinové tendencie stravovacieho systému ľudových vrstiev na Slovensku 327
- Danglová, Olga: Estetický vzťah dedinského obyvateľstva k prírode 335
- Mann, Arne B.: Magické spôsoby privolávania manželského partnera v období masového vystaňovalectva do zámoria 349
- Štibrányiová, Táňa: Úloha morálky pri výbere manželského partnera v obci Veľké Zálužie 356
- Profantová, Zuzana: K dejinám kalendárovej literatúry pre ľud na Slovensku v 19. storočí 360
- Faltánová, Lubica: Trhy a jarmoky na Slovensku v minulosti a ich miesto v ľudovej kultúre 372
- Sopoliga, Miroslav: Národopisná expozícia v prírode vo Svidníku 379
- Maráky, Peter: Múzeum dediny juvýchodnej Moravy v Strážnici 384
- Apáthyová-Rusnáková, Zora: O činnosti seminára marxistickej metodológie pre mladých vedeckých pracovníkov pri Národopisnom ústave SAV 386
- Ratica, Dušan: Seminár Morálka v tradičnom ľudovom prostredí 387

MATERIÁLY — ROZHLADY

- Čukan, Jaroslav: Spôsob života rybár-polskej robotníckej kolónie v minulosti 286

DISKUSIA — GLOSÝ

К дискуссии о терминологических вопросах этнографического исследования семьи

Salner, Peter: Vývoj štruktúry kysuckej rodiny v 20. storočí 390

RECENZIE A REFERÁTY

Zborník Slovenského národného múzea LXXV, Etnografia 22, 1981 (Stanislav Horváth) 397

Autori príspevkov uverejnených v čísle 398

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

Филова, Божена: Предисловие 165

Урбанцова, Вера: К 80-летию со дня рождения д-ра Яна Мьяртана, доктора наук 167

Лутер, Даниел: К теоретическим исходным положениям изучения традиций 177

Якубикова, Корнелия: Свадебные обычаи как выражение изменения семейных и социальных отношений 187

Феглова, Вера: Изменение коллективных норм в современной рождественской обрядности 196

Салнер, Петер: К теоретическим проблемам этнографического исследования города 211

Ратица, Душан: Этнографическое изучение семейного воспитания 219

Сигмундова, Марта: Избранные проблемы этнографического исследования семьи 229

Крековичова, Ева: К методологическим вопросам исследования состояния и тенденций развития в современном песенном репертуаре народных масс 245

Глошкова, Гана: К вопросам изучения стилизованного народного рассказывания 255

Лангер, Иржи: Функции традиционных вокальных проявлений при уборке сена на Ораве 269

МАТЕРИАЛЫ — ОБЗОРЫ

Чукан, Ярослав: Образ жизни в рибарпольской рабочей колонии в прошлом 286

Пилатова, Вера: По поводу этнографических исследований в рабочей ко-

лонии Трнавского автомобильного завода 301

Подоба, Юрай: Влияние наследственно-правовых норм на народное жилище на моравско-словацкой границе 309

Столична, Растислава: Тенденции развития системы питания народных слоев в Словакии 327

Данглова, Ольга: Эстетическое отношение сельского населения к природе 335

Мани, Арне Б.: Магические способы призвания супруга в период массовой эмиграции за океан 349

Штибраниова, Татьяна: Роль морали при выборе партнера в браке в деревне Вельке-Залужье 356

Профантова, Зузана: К истории календарной литературы для народа в Словакии в 19-м веке 360

Фалтянова, Любича: Рынки и ярмарки в Словакии и их место в народной культуре в прошлом 372

Сополига, Мирослав: Этнографическая экспозиция в природе в Свиднике 379

Мараки, Петер: Музей деревни Юго-Восточной Моравии в Стражнице 384

Апатиова-Руснакова, Зора: О деятельности семинара марксистской методологии для молодых научных работников при Институте этнографии САН 386

Ратица, Душан: Семинар „Мораль в традиционной народной среде“ 387

ДИСКУССИЯ — ГЛОССЫ

К дискуссии о терминологических вопросах этнографического исследования семьи

Салнер, Петер: Развитие структуры кисуцкой семьи в 20-м веке 390

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

STUDIEN

Filová, Božena: Vorwort 165

Urbanová, Viera: Zum 80. Geburtstag des PhDr. Ján Mjartan, DrSc 167

Luther, Daniel: Zu den theoretischen Ausgangspunkten des Studiums der Tradition 177

Jakubiková, Kornélia: Die Hochzeitsbräuche als Ausdruck der Veränderungen in den sozialen und Familienbeziehungen 187

Feglová, Viera: Die Veränderungen der kollektiven Normen im gegenwärtigen Weihnachtsbrauch 196

Salner, Peter: Zu den theoretischen Problemen der ethnographischen Erforschung der Stadt	211
Ratica, Dušan: Ethnographisches Studium der Familienerziehung	219
Sigmundová, Marta: Ausgewählte Probleme der ethnographischen Erforschung der Familie	229
Krekovičová, Eva: Methodologische Fragen der Erforschung des Zustandes und der Entwicklungstendenzen im gegenwärtigen Liederrepertoire bei den volkstümlichen Schichten	245
Hlôšková, Hana: Zu den Fragen des Studiums des stilisierten volkstümlichen Erzählentums	255
Langer, Jiří: Die Funktionen der traditionellen vokalischen Äusserungen bei der Heuernte im Orava-Gebiet	269

MATERIALIEN — RUNDSCHAU

Čukan, Jaroslav: Die Lebensweise der Arbeiterkolonie in der Ortschaft Rybánpole in der Vergangenheit	286
Pilátová, Viera: Zur ethnographischen Erforschung in der Arbeiterkolonie der Automobilwerke in Trnava	301
Podoba, Juraj: Der Einfluss der erbrechtlichen Normen auf die volkstümliche Wohnstätte der mährisch-slowakischen Grenzscheide	309
Stoličná, Rastislava: Die Entwicklungstendenzen der volkstümlichen Nahrung in der Slowakei	327
Danglová, Oľga: Die Ästhetische Beziehung des Dorfbewohners zur Natur	335
Mann, Arne B.: Magische Arten des Herbeirufens des Ehepartners in der Periode der Massenauswanderung nach Übersee	349
Štibrányiová, Tatiana: Die Rolle der Moral bei der Auswahl des Ehepartners in der Ortschaft Veľké Zálužie	356
Profantová, Zuzana: Zur Geschichte der Kalenderliteratur für das Volk in der Slowakei im 19. Jahrhundert	360
Falfanová, Lubica: Märkte und Jahrmärkte in der Slowakei in der Vergangenheit und ihre Stelle in der Volkskultur	372
Sopoliga, Miroslav: Das Freilichtmuseum in Svidník	379
Mazáky, Peter: Das Freilichtmuseum des südöstlichen Mährens in Strážnica	384

A páthyová-Rusnáková, Zora: Über die Tätigkeit des Seminars der marxistischen Methodologie für junge wissenschaftliche Arbeiter im Ethnographischen Institut der Slowakischen Akademie der Wissenschaften	386
Ratica, Dušan: Das Seminar „Die Moral im traditionellen volkstümlichen Milieu“	387

DISKUSSION — GLOSSEN

Zur Diskussion über terminologische Fragen der ethnographischen Forschung der Familie	
Salner, Peter: Die Entwicklung der Struktur der Familie in der Region Kysuce im 20. Jahrhundert	390

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

ARTICLES

Filová, Božena: Foreword	165
Urbanová, Viera: 80 th Birthday of PhDr. Ján Mjartan, DrSc	167
Luther, Daniel: On the Theory Study of the Tradition	177
Jakubíková, Kornélia: Wedding Customs as an Expression of Changes in Family and Social Relations	187
Feglová, Viera: Changes of Collective Criteria in Contemporaneous Christmas Ceremony	196
Salner, Peter: Theoretic Problems of the Ethnographic Research of the City	211
Ratica, Dušan: The Ethnographic Study of the Family Education	219
Sigmundová, Marta: The Ethnographic Research of the Family: Chosen Problems	229
Krekovičová, Eva: The Research of the Present Song Repertory Among the People: Methodological Questions	245
Hlôšková, Hana: Questions of the Folk Narrators' Study	255
Langer, Jiří: The Function of Traditional Voice Expressions While Collecting the Hay in the Region of Orava	269

VARIOUS MATERIAL

Čukan, Jaroslav: The Way of Life in the Workers' Colony in the Village Rybánpole in the Past	286
Pilátová, Viera: The Ethnographic Research in the Workers' Colony Be-	

longing to the Car Factory in the Town Trnava	301	Fairs in Slovakia and Their Place in the Folk Culture in the Past	372
Podoba, Juraj: The Influence of Hereditary-Juridical Norms on the Folk Dwelling in the Moravian-Slovak Borderland	309	Sopoliga, Miroslav: Open Air Museum in the Town Svidník	379
Stoličná, Rastislava: Developing Tendencies of the Food System Among the People in Slovakia	327	Maráky, Peter: Open Air Museum of South-Eastern Moravia in the Town Strážnice	384
Danglová, Olga: The Aesthetic Relation of the Village Inhabitants Toward the Nature	335	Apáthyová-Rusnáková, Zora: The Activity of the Marxist Methodologic Seminar for Young Scientific Workers in the Ethnographic Institute of the Slovak Academy of Sciences	386
Mann, Arne B.: Magic Ways of Calling Own Husband or Wife in the Period of Mass Emigrations into the Oversea Regions	349	Ratica, Dušan: The Seminar „Morals in the Traditional Folk Surroundings“	387
Štibrányiová, Tatiana: The Role of Morals When Choosing the Husband or Wife in the Village Veľké Zálužie	356	DISCUSSION	
Profantová, Zuzana: The History of the Almanac Literature for the People in Slovakia in the 19 th Century	360	Discussion About Terminological Questions of the Ethnographic Research of the Family	
Falfanová, Ľubica: Markets and		Salner, Peter: The Structure Development of the Family in the Region of Kysuce in the 20 th Century	390
		BOOKREVIEWS AND REPORTS	

ÚLOHA MORÁLKY PRI VÝBERE MANŽELSKÉHO PARTNERA V OBCI VEĽKÉ ZÁLUŽIE

TAŇA ŠTIBRÁNYIOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Obec Veľké Zálužie (predtým Újlak), okres Nitra je známa z roku 1261. Od roku 1526 sa vyvíjala ako zemepanské mestečko s oslobodením od mýta. V erbe malo hrozno a pod štítom dve skrížené ratolesti. Niekoľkokrát bolo vypálené, a to v rokoch 1530 a 1559 Turkami a neskoršie bethlenovskými povstalcami. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom a vinohradníctvom. Malo trhové a jarmočné právo.

Pre obec je charakteristická hromadná ulicová zástavba. Domy sú dnes zväčša hlinené, trojpriestorové so sedlovou strechou, murovaným štítom. Strecha je pokrytá tvrdou krytinou. Z priechlia domu je vchod do stĺpového podstrešia na dvorovej strane. Hospodárske stavby sú radené za obytnou časťou samostatne v uzavretom dvore. Aj dnes sa obyvateľstvo zaoberá prevažne poľnohospodárstvom, v menšej miere vinohradníctvom. Časť obyvateľstva dochádza za prácou do Nitry. Obec má okolo 4000 obyvateľov.

Cieľom nášho príspevku je načrtnúť systém etických hodnôt, ktorými sa riadi a do istej miery aj riadi život roľníckeho spoločenstva tejto lokality. Pri výskume sme sa opierali o dotazník maďarskej etnografky Katalin Jávorovej, ktorý sa zameriava na výskum tradičnej ľudovej morálky. Spomínaná autorka

uvádza, že „... v každom spoločenstve je v podstate dvojitá morálka, jedna ideálna a jedna skutočná.“¹ Podľa nej ideálnou morálkou je to, čo povedia druhej osobe, ako by sa oni správali v danej situácii, kým ich skutočné správanie sa môže od tohto tvrdenia značne líšiť. Táto praktická morálka je kontrolovaná ideálnou morálkou a život jednotlivca je vlastne odrazom toho, ako ideálnu morálku realizuje v skutočnosti.

V našom príspevku sa pokúsime načrtnúť, ako a ktoré etické normy vplývali na výber manželského partnera v danej lokalite; ako regulovali dievocký a mládenecký život v obci, ktorý nakoniec zákonite vyústil do životnej a spoločenskej potreby — inštitúcie manželstva.

Pri sledovaní spoločenských noriem v danej lokalite nemôžeme zabudnúť na to, že jednotlivé postoje a spôsoby správania sa utvárajú v rodine. Platí konštatovanie B. Filovej, že „hoci sú ony svojím významom samostatné a jedinečné, vo svojom zaradení a pôsobení sú predsa len mikronormami správania a stanovísk v rámci normatívnosti dediny ako celku“.²

Keďže predmetom nášho výskumu bola tradičná ľudová morálka, zamerali sme sa pri výskume na strednú a staršiu generáciu, z čoho vyplýva, že dolná ča-

sová hranica spadá do začiatku nášho storočia. Keďže u obyvateľov Veľkého Zálužia sú dané základné predpoklady homogénneho celku — jedná sa o čisto slovenské obyvateľstvo rovnakej konfesionálnej príslušnosti (r. kat.), väčšina má rovnaké zamestnanie (práca v poľnohospodárstve), môžeme predpokladať, že pri výbere manželského partnera otázka rozdielnosti etnickej a konfesionálnej príslušnosti, resp. zamestnania, chýba. Do popredia vystupovala v minulosti však problematika triednej diferenciácie lokálnej komunity, čo nám dokumentuje aj fakt, že ešte aj dnes určitá malá časť obyvateľov sa dištancuje od ostatného obyvateľstva. Ide o niekoľko rodín predtým bohatých gazdov, ktorí sa usídlili na jednej ulici (Hosušer), pestujú medzi sebou spoločenské vzťahy a zakladajú si na svojej minulosti.

Samotnému predsobášnemu a sobášnemu obdobiu predchádzalo obdobie mládeneckého a dievčenského života, v ktorom chlapci a dievčatá, väčšinou od svojho 15 roku, začínajú formovať svoje názory na život a všetko, čo s ním súvisí. Každý jednotlivec si práve v tomto období začína uvedomovať vlastnú osobnosť, hľadá vzory svojho správania či už v pozitívnom, alebo negatívnom slova zmysle. Iste, že aj od psychických dispozícií jednotlivca záviselo, nakoľko bol schopný prijímať existujúce etické normy lokálneho spoločenstva, do ktorého patril. To, či a ako sa to darilo, vyplývalo aj z výchovy jednotlivca v rodine. Výchova spočívala v odlišnom chápaní postavenia muža a ženy v rodine. Na druhej strane pomerne bohatý spoločenský život dospievajúcej mládeže vo Veľkom Záluží umožňoval konfrontáciu konania jednotlivca a ostatných revesníkov. Mládež sa každú nedeľu stretávala na ulici na dolnom konci obce na tancovačke pri harmonike. Zábava začínala okolo 3 hodiny popoludní a čas-

to sa končievala až nad ránom. Zúčastňovala sa jej všetka mládež už od svojho 15. roku bez rozdielu majetkového zaradenia rodičov. Na zábavách sa zúčastňovali aj dospelí, avšak iba pasívne. Väčšinu dievčat na zábavu sprevádzali matky, čo tiež patrilo k dobrým mravom, a dodnes si niektoré informátorky na tom zakladajú (inf. Rigová: *Bez mamy som na zábavu ňešla, mama ma vyprovadili tam, dokál zme sa zabávali dotál mama zostala. Ona tam bola do poslednej chvíli a spolu zme išli domov. To už bolo nad ránom aj 4 hodiny.*).

Stávalo sa, že dievča odmietlo chlapcovi tanec, v tom prípade jej dal zahrať marš a dievča muselo zo zábavy odísť. Neboli výnimkou ani prípady, keď dostalo facku, no nikto sa nad tým nepozastavil, pretože spoločenská norma takýto akt v danej situácii oprávňovala.

Samotné zábavy nemali iný cieľ ako zábavný a spoznávací. Mládež sa na nich nevedomky učila ako sa spoločensky správať a rešpektovať požiadavky väčšiny.

Osobitnou kapitolou v živote dedinskej mládeže bola existencia komôr k o m ô r o k. Od 15. roku spávali slobodné dievčatá v komôrkach buď samotné, alebo so svojimi sestrami. Bolo zvykom, že mládenci chodievali v noci dievčatá navštevovať, avšak rodičia takéto návštevy trpeli len za predpokladu, že v ňom tušili vážneho nápadníka, s ktorým sami súhlasili. Veď samotné ubytovanie dievčaťa v komôrke bolo avízom, že dievka je na vydaj. Dokumentuje to aj fakt, že od doby ako začala dcéra spať v komôrke, matka jej začala chystať výbavu (väčšinou šlo o textilné výrobky potrebné pre domácnosť, vyrábané po domácky). Existencia komôrky a jej využívanie, i keď bola v rozpore s náboženským kódexom, poukazuje na existenciu dvojakej morálky v obci. Až na niekoľko výnimiek všetky nevesty išli na sobáš v bielych šatách a s vencom na hlave, teda „pocťivé“; na jednej strane

sa vyhovel normám náboženským, na strane druhej tradičným životným normám daného spoločenstva, jeho spoločenskej potrebe. Môžeme konštatovať, že spoločenská norma v tomto prípade bola nadradená norme náboženskej, a aby sa vyhovel obidvom morálkam, siahlo lokálne spoločenstvo na ich symbiózu.

Vo Veľkom Záluží, podobne ako aj inde na Slovensku, existovali tzv. v o h l a d o v é d n i. Boli to dni (utorok, štvrtok, sobota a nedeľa) určené na navštevovanie slobodných dievok slobodnými mládencami. Tieto dni všetci bez výnimky dodržiavali. Len v prípade, že si mládenec chcel urobiť posmech z dievčaťa, prišiel aj v iný deň. Samozrejme, počítal s tým, že ho niekto uvidí, a tým bol jeho úspech zverejnený a zaručený. Samotná existencia vohľadových dní v obci, ešte aj začiatkom nášho storočia, dáva tušiť, že v obci sa veľmi dlho udržali nepísané zvykové zákony a ich dodržiavanie bolo prísne kontrolované lokálnou spoločnosťou, až kým v dôsledku spoločensko-ekonomických zmien a s tým súvisiacou migráciou za prácou nezanikli. (Časť obyvateľstva migrovala do Čiech, Rakúska, Nemecka, Francúzska.) Po návrate do rodnej obce to už boli iní ľudia, ktorí za pobytu v cudzích krajinách boli nútení žiť podľa iných spoločenských noriem; tie na nich zanechali svoju pečať, v dôsledku čoho ich lokálne spoločenstvo rešpektovalo. Návratom spoluobčanov do obce sa začala meniť v obci móda v odievaní.

Ak chceme spoznať kritériá, ktoré sa uplatňovali pri výbere manželského partnera, musíme zodpovedať niekoľko otázok, a to, aký bol optimálny vek neviest a ženíchov, akú úlohu zohrávala majetnosť snúbencov, ako a do akej miery sa pri tomto výbere uplatňoval citový vzťah a fyzický vzhľad. Ako vyplýva z výskumu, vek neviest sa pohyboval od 16 do 25 rokov, hoci podľa výpovedí informátorov 20 ročná už bola po-

važovaná za starú dievku. Vek ženíchov býval spravidla o 5 rokov vyšší. Pokiaľ mali rodičia viacej dcér na vydaj, snažili sa, aby sa vydala najprv najstaršia. Stali sa však prípady, že sa vydala najskôr mladšia dcéra, čo sa zvyklo komentovať: *kaše navarila sestre*. V prípade ženícha vek nehral veľkú úlohu, dbalo sa len na to, aby nebol mladší od nevesty.

Otázka majetku hrala pri výbere manželského partnera v minulosti veľmi dôležitú úlohu. *Volakedy, nech boh chráni, aby si bohatý vzal chudobné dievča, — lebo ona je chudobná, lebo ona ňebude mať role, lebo ona ňedostaňe také a také veno, lebo ňedostaňe plachty, duchny, vankúše, spodníky a čo ja vím čo, šaty ňeviem koľkoraké, sukňe, fertuchy... a už ty chudobné mali meňej toho*. Na otázku čo bolo podmienkou k vydaju sa viacerí informátori zhodli v odpovedi: *Náboženstvo a majetek. Nech bol jaký stel, len nech bol bohatý. ňeská sa bárjakí zeberú. Voľakedy povedali: Ó, takú chudobnú by si si brau? Aj keď bola pekná, aj tak ju ňesťel. Seberovnú, kerá voľačo má. Keď si brau chudobnú, ten bol trocha aj na posmech. Alebo kerá sa vydávala za chudobnejšieho*.

Z uvedeného vyplýva, že výber životného partnera bol determinovaný jeho majetkovými pomermi, a kto nerešpektoval tento nepísaný zákon, vystavoval sa riziku, že pre porušovanie noriem z dedinského kolektívu bol týmto kolektívom sankcionovaný.

I keď citový vzťah a fyzický vzhľad slobodných ľudí neboli zanedbateľné, u nemajetných to boli popri konfesionalnej príslušnosti práve najdôležitejšie pohnútky rozhodovania sa pre manželstvo.

Cieľom nášho príspevku nebolo vyčerpávajúco zodpovedať na veľmi zložité otázky vplyvu morálky daného dedinského kolektívu na výber životného partnera v minulosti. Chceli sme skôr

v niekoľkých pohľadoch získaných na základe prvých výskumov uvedenej lo-

kality načrtnúť možné prístupy k ďalšiemu riešeniu danej problematiky.

POZNÁMKY

1 JÁVOR, K.: A népi erkölcs és viselkedés kutatásához Kerdőív. Vármuseum Eger 1970. Dotazník na výskum ľudovej morálky a správania, ktorého preklad je uložený v archíve Kabinetu etnológie FFUK, Bratislava.

2 FILOVÁ, B.: Miesto a pôsobenie tradícií v spôsobe života súčasnej slovenskej vidieckej rodiny. Slov. Národop., 26, 1978, s. 270.

РОЛЬ МОРАЛИ ПРИ ВЫБОРЕ ПАРТНЕРА В БРАКЕ В ДЕРЕВНЕ ВЕЛЬКЕ-ЗАЛУЖЬЕ

Резюме

В работе автор пытается наметить систему этических ценностей, управляющих жизнью земледельческой общности данной деревни в прошлом. В работе акцентируются те элементы (общественная жизнь молодежи, существование каморок, дни для смотрин) жизни локальной общности, которые создавали предпосылки для хорошего выбора

брачного партнера. Сам выбор брачного партнера определялся критериями семьи, которые в определенной степени, с одной стороны, подчинялись критериям локальной общности, а с другой стороны, — критериям религиозной морали, что создает предпосылки для существования двойственности морали в данной общности.

DIE ROLLE DER MORAL BEI DER AUSWAHL DES EHEPARTNERS IN DER ORTSCHAFT VEELKÉ ZÁLUŽIE

Zusammenfassung

Die Autorin ist bemüht, in der Arbeit das System der ethischen Werte anzudeuten, nach denen sich das Leben in der Bauerngemeinschaft der gegebenen Gemeinde in der Vergangenheit richtete. In der Arbeit werden jene Elemente (gesellschaftliches Leben der Jugend, Existenz der Kammerchen, Brautschautage) des Lebens der lokalen Kommunität akzentiert, die die Voraussetzung einer guten Wahl des Ehepart-

ners boten. Die Wahl des Ehepartners selbst war durch die Kriterien der Familie determiniert, die sich bis zu einem gewissen Masse auf einer Seite den Kriterien der lokalen Gemeinschaft und auf der anderen Seite den Kriterien der Religionsmoral unterordnete, was die Voraussetzungen für die Zweiseitigkeit der Moral in der gegebenen Gemeinschaft ergab.

Slovenský národopis

Casopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 30, 1982, číslo 2

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. VIERA GAŠPARÍKOVÁ, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emília
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr.
Milan Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijíma
PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1982

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 30, 1982, № 2

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера
Гаšпарикова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 30, 1982. Nr. 2. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašparíková

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 30, 1982, No 2

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences.

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašparíková

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 30, 1982, No. 2

Paraît quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Viera Gašparíková

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

